

МУКАММАЛЛИК ТАРАҚҚИЁТ ҒАРОВИДИР

Маълумки, "Қишлоқ хўжалик ўсимликларини зарарку-нандалар, касалликлар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг янги таҳрирдаги лойиҳаси парламент қўйи палатаси томонидан биринчи ўқишда қабул қилинган ва янада такомиллаштирилмоқда. Албатта мазкур Қонунни янги таҳрирда қабул қилишни асословчи жиҳатлар қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлигини ошириш орқали мамлакат озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, экспорт салоҳиятини ошириш билан чамбарчас боғлиқдир. Шунингдек қишлоқ хўжалик экинлари етиштириш агротехнологиясини тизимли ривожлантириш бу борадаги қонунчиликни янада такомиллаштиришни талаб этади. Чунки соҳага доир амалдаги қонун ва қонуности ҳужжатлари бундан қарийб 20 йил аввал, ўша давр талабидан келиб чиқиб ишлаб чиқилган.

Сўнгги қисқа давр ичида Президентимизнинг алоҳида Фармон ва Қарорлари қабул қилинди. Ушбу ҳужжатларда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш, сақлаш, савдосини ташкил этиш борасида ягона тизим яратиш ўз аксини топган. Бу ўз-ўзидан тақлиф этилаётган қонун лойиҳасини ишлаб чиқишга асос бўлган.

Қонуннинг амалдаги таҳрири 28 моддадан иборат эди. Янги таҳрирда 34 модда, яъни 6 та янги модда киритилган. Шунингдек, қонун лойиҳаси фақат моддалар билан эмас, балки бобларга ажратилган ҳолда ишлаб чиқилган (5 та бобдан иборат). Шунингдек, амалдаги таҳрирда ҳаволаки нормалар 8 та эди, улар қисқармоқда ва тўғридан-тўғри ишлайдиган механизмлар киритилмоқда.

Масалан, шу йўналиш бўйича давлат сиёсати нималардан иборат бўлиши керак? Бу жуда муҳим.

Бугунги қонунчилик амалиётида барча қонунларимизда айна соҳани фаолияти бўйича давлат сиёсатининг йўналишлари белгилаб қўйилмоқда. Қишлоқ хўжалигининг муҳим тармоғи саналган ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳасига бугун давлат сиёсати даражасида қаралмоқда. Шундай экан, мазкур соҳадаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари қонун даражасига кўтарилаётганлиги соҳанинг нечоғлик аҳамиятли эканлигидан далолат беради.

Бундан ташқари, амалдаги қонунда 4 тагина ваколатли органлар белгиланиб, уларнинг ваколатлари умумий тарзда ифодаланган бўлса, тақлиф этилаётган таҳрирда эса ваколатли органлар сони 10 тани ташкил этади. Уларнинг рўйхати қонунда келтириб ўтиляпти.

Шунингдек, қонунда акс этиши лозим бўлган асосий тушунчалар салмоғи ҳам кўпайяпти. Аввал 7 та асосий тушунча бўлса, яна 6 та асосий тушунча янги лойиҳага киритилляпти.

Тақлиф этилаётган қонун лойиҳаси ўнлаб янги концептуал масалаларни қамраб олмоқда. Жумладан, махсус ваколатли органлар алоҳида бобда аниқ ва лўнда баён этилмоқда (2-боб). Айниқса, жисмоний ва юридик шахсларнинг қишлоқ хўжалиги ўсимликларини зараркунандалар, касалликлар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятларига (3-боб) оид бир қатор нормалар белгиланаётганлиги Президентимизнинг 2017 йил 9 октябрдаги "Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, қишлоқ хўжалиги экин майдонларидан самарали фойдаланиш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари

тўғрисида"ги ПФ-5199-сон Фармонида белгиланган вазифаларнинг қонуний жиҳатдан мустаҳкамланиши демакдир.

Бундан ташқари, Кимёлаштириш ва ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари давлат комиссияси (Давлат кимё комиссияси) га юклатилган вазифалар қонун орқали мустаҳкамлаб қўйилмоқда (7-модда). Бундан буён ушбу комиссия Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузурида фаолият юритади.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ўсимликлар карантини давлат инспекциясининг ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳасидаги ваколатлари алоҳида моддада ифодаланмоқда. Амалдаги таҳрирда биргина 9-модда ва унинг ягона нормаси мавжуд эди. Энди эса 10 га яқин нормадан иборат алоҳида (10-)модда ишлаб чиқилган.

Қонун лойиҳасида маҳаллий давлат ҳокимияти органларига (12-модда), фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари иштироки (13-модда), жамоатчилик назорати (13-модда) баён этилган.

Амалдаги қонунда жисмоний ва юридик шахсларнинг мажбуриятлари белгиланган эди. Янги таҳрирда эса уларнинг ҳуқуқлари (14-модда) ҳам алоҳида киритилиши мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлаш билан бирга, фуқаролар манфаатларининг ҳуқуқий кафолатлари янада мустаҳкамланиб бораётганлигидан далолатдир.

Қонунда, аввало, Президентимиз қўйган талаблар асосида, шу билан бирга Норма ижодкорлиги концепциясига биноан тўғридан-тўғри ишлайдиган ҳуқуқий механизмлар яратилляпти. Масалан, рўйхатга киритилмаган, белгиланган тартибда илмий муассасалар синовларида биологик сама-

радорлиги, токсикологик ва экологик хусусиятлари ўрганилмаган, инсон ва атроф-муҳитга зарарли таъсирлари бўлган кимёвий воситаларни қўллаш таъқиқланмоқда.

Қонун лойиҳасини иккинчи ўқишга тайёрлаш жараёнида Қонунчилик палатаси депутатлари ҳамда сиёсий партиялар томонидан, шунингдек жойлардан интернет тармоғи орқали қўллаб-қувватлаш ва тавсиялар билдирилди. Айниқса, ЎзЛиДеП ҳамда Миллий тикланиш ДП сиёсий кенгашлари ва фракциялари томонидан республиканинг барча вилоятларида ушбу қонун лойиҳасини такомиллаштириш бўйича мутахассислар ва амалиётчилар иштирокида алоҳида давра суҳбатлари ва семинарлар ташкил этилиб, юзга яқин таклифларни умумлаштирилган ҳолда бизга етказиб бердилар.

Қонун лойиҳасини такомиллаштириш давомида айнан бил-

дирилган таклиф ва тавсияларни тегишли нормаларга сингдириб юбордик. Масалан, ишлаб чиқарилган ёки олиб келинган кимёвий воситаларни рўйхатга олиш синовлари натижаларига доир хулосани тайёрлаш муддати олти ой эмас, балки уч ойгача камайтириш таклифи ишчи гуруҳ томонидан ижобий қабул қилинди. Бу эса, мазкур соҳада фаолият юритувчи субъектлар, айниқса тадбиркорларга янада қулайлик яратиши шубҳасиздир.

Ушбу қонун лойиҳасининг мукаммалашуви катта амалий аҳамияти эга. Аввало ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳасидаги субъектларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларининг аниқ белгиланиши иш самарадорлигини янада оширади. Шунингдек шу тариқа қонунни қўллаш амалиётида юзага келаётган муаммолару қонун ҳужжатларидаги мавжуд

бўшлиқларни бартараф этишга эришилади.

Янги таҳрирдаги қонуннинг биргина тадбиркорларик соҳасидаги аҳамиятли томонига эътибор берсак. Масалан, рўйхатга киритилган кимёвий воситаларни барча юридик ва жисмоний шахслар томонидан белгиланган тартиб асосида республикага олиб кириш, сотиш ва сервис хизматлари кўрсатишига эркинлик берилмоқда. Шунингдек, бундан буён маҳаллий корхоналар техник шартлар асосида кимёвий воситаларни эркин ҳолда ишлаб чиқариши, экспорт қилиши мумкин. Хуллас келгусида мазкур Қонун лойиҳасининг парламент томонидан қабул қилиниши тизимни янада самарали ишлашига ҳуқуқий асос яратиб беради.

**И. Зокиров, Ўзбекистон
Республикаси Олий Мажлиси
Қонунчилик Палатаси
депутати**

Сарҳисоб

ИЗЛАНИШЛАР САМАРАСИ БЕҚИЁС

Президентимиз томонидан илм-фанга, унинг тараққиётига катта эътибор берилмоқда ва бу ҳол фундаментал тадқиқотларни янада самарали олиб боришга, илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга тезкорлик билан жорий этиш, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш, соҳада инновацион тамойилларни кенг қўллаш имкониятини яратмоқда. Тарихан қисқа давр оралиғида аграр соҳа илм-фанлари дунё олимлари назарига тушадиган даражадаги кашфиётлар кўзга ташланмоқда. Бунда албатта академик Ботиржон Абдушукурович Сулаймонов раҳбарлигидаги ТошДАУ ҳузуридаги илмий даражалар берувчи илмий кенгаш аъзоларининг муносиб ҳиссаси бор. Қуйида академик устозимизнинг “Қишлоқ хўжалиги фанлари соҳасида олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар аттестацияси натижалари тўғрисида” деб ном олган маълумотномасига эътиборингизни қаратмоқчимиз.

- Маълумки, ТошДАУ ҳузуридаги Илмий кенгашимиз «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси тўғрисидаги Низом» ва «Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш тўғрисидаги Низом»га мувофиқ Ўзбекистон Республи-

каси ОАК Раёсатининг қарорига асосан 2014 йилдан фаолият кўрсатиб келмоқда. Унда селекция ва уруғчилик, сабзавотчилик, мевачилик ва узумчилик, ўсимликларни ҳимоя қилиш ихтисосликларида қишлоқ хўжалик фанлари бўйича фан доктори (DSc) ва фалсафа док-

тори (PhD) илмий даражаларига талабгорларнинг диссертациялари ҳимояси ўтказилади, – дейди Ботир Сулаймонов. Шунингдек мазкур илмий кенгаш қошида ўрмон экинлари, селекция, уруғчилик ва шаҳарларни кўкаламзорлаштириш, ўрмон агромелиорацияси ва ҳимоя ўрмонларини барпо этиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлаш (қишлоқ хўжалиги ва кимё фанлари) ихтисосликларида қишлоқ хўжалиги фанлари бўйича илмий даражаларга талабгорларнинг диссертацияларини ҳимояларини ўтказиш ҳуқуқини берадиган бир марталик илмий кенгаш фаолият кўрсатади. 2018 йилдан бошлаб 3 та йўналишда хусусан, қишлоқ хўжалик ҳайвонларини урчитиш, кўпайтириш, селекцияси ва генетикаси, қорақўлчилик, хусусий зоотехния, чорвачилик